

JUSTITSMINISTERIET

Dato: 3. maj 2022
Kontor: Stats- og Menneskerets-
kontoret
Sagsbeh: Julie Christine Gade Mik-
kelsen
Sagsnr.: 2022-0030-7455
Dok.: 2416215

Notat om de retlige rammer for domstolenes uafhængighed

1. Indledning

I forbindelse med overvejelserne om en kommende flerårsaftale for domstolenes økonomi er der stillet spørgsmål om de retlige rammer for domstolenes uafhængighed.

I det følgende beskrives de retlige rammer for domstolenes uafhængighed med særligt fokus på domstolenes organisatoriske og funktionelle uafhængighed. Nedenfor under pkt. 2 beskrives de statsretlige rammer for domstolenes uafhængighed, som disse kommer til udtryk i en række grundlovsbestemmelser, herunder navnlig grundlovens § 61, 1. pkt., samt §§ 62 og 64. Under pkt. 3 redegøres der særligt for ordningen med en uafhængig Domstolsstyrelse og for de i denne sammenhæng centrale lovgivningsmæssige rammer. Under pkt. 4 findes en kort sammenfatning.

2. De statsretlige rammer for domstolenes uafhængighed

Grundlovens § 3 har følgende ordlyd:

”§ 3. Den lovgivende magt er hos kongen og Folketinget i forening. Den udøvende magt er hos kongen. Den dømmende magt er hos domstolene.”

Grundlovens § 3, 3. pkt., henlægger den dømmende magt til domstolene.

Slotsholmsgade 10
1216 København K.

T +45 3392 3340
F +45 3393 3510

www.justitsministeriet.dk
jm@jm.dk

Domstolenes uafhængighed er overordnet reguleret i navnlig grundlovens §§ 61, 62 og 64, som behandles nedenfor under pkt. 2.1-2.4. I nærværende sammenhæng fokuseres særligt på grundlovens § 61, 1. pkt., og § 64, 1. pkt.

2.1. Grundlovens § 61 om domstolenes organisatoriske uafhængighed

Grundlovens § 61 har følgende ordlyd:

”§ 61. Den dømmende magts udøvelse kan kun ordnes ved lov. Særdomstole med dømmende myndighed kan ikke nedsættes.”

Bestemmelsen stammer fra grundloven af 1849 og havde navnlig – jf. det ved grundlovsændringen i 1953 indførte 2. pkt. – til formål at udelukke, at ekstraordinære domstole kunne nedsættes af regeringen uden lovgivningsmagtens medvirken. Der kan i den forbindelse henvises til forhandlingerne på Rigsdagen, sp. 1526 f. og 2436 ff. og den litteratur, der henvises til nedenfor. Grundlovens § 61, 2. pkt., vil ikke blive behandlet nærmere i denne sammenhæng.

Grundlovens § 61, 1. pkt., angår den ”den dømmende magts udøvelse”. Dette begreb antages i den statsretlige litteratur at omfatte såvel fremgangsmåden for behandling af sager ved domstolene som domstolenes rent organisatoriske forhold, jf. herom Max Sørensen, Statsforfatningsret (2. udg. ved Peter Germer, 1973), side 152, hvor bl.a. følgende anføres:

”Grl. § 61 bestemmer at den dømmende magts udøvelse kun kan ordnes ved lov. Ordet ”udøvelse” i denne sammenhæng må forstås således, at det tager sigte ikke blot på den fremgangsmåde der skal følges ved retssagers behandling, men også på domstolenes organisation, d.v.s. sådanne spørgsmål som antallet af retter, deres indbyrdes forhold, deres sammensætning og deres saglige kompetence.”

Der kan endvidere henvises til Jens Peter Christensen m.fl., Dansk Statsret (3. udg., 2020), side 125.

Det er i den statsretlige litteratur fast antaget, at grundlovens § 61, 1. pkt., indeholder et krav om lovhjemmel. Regler om den dømmende magts udøvelse kan derved alene fastsættes ved lov. Det er endvidere den almindelige opfattelse i den statsretlige litteratur, at bestemmelsen indeholder et delegationsforbud, hvorved bestemmelsen begrænser lovgivningsmagtens

mulighed for at overlade fastsættelsen af regler til andre myndigheder, herunder navnlig centraladministrationen.

Det antages i den statsretlige litteratur, at delegationsforbuddet i grundlovens § 61, 1. pkt., ikke er absolut, således at det i et vist begrænset omfang er foreneligt med bestemmelsen ved lov at overlade det til f.eks. regeringen at fastsætte nærmere regler om domstolenes forhold, jf. Max Sørensen a.st., side 152 f., Henrik Zahle, Dansk Forfatningsret 2 (4. udg., 2007), side 106, og Jens Peter Christensen m.fl. a.st., side 124 f.

Det er samtidig antaget, at kompetence også kan overlades til domstolene selv, således at almindelige regler f.eks. kan fastsættes af retspræsidenterne eller de administrerende dommere. Særligt med hensyn til bemyndigelser til domstolene selv er det antaget, at der her ikke gør sig de samme betænkkeligheder gældende som ved bemyndigelser til f.eks. regeringen (justitsministeren). Baggrunden er, at sådanne bemyndigelser ikke medfører ”administrativ indflydelse på domstolene”, jf. Henrik Zahle a.st., side 106, og derfor ikke kommer i konflikt med hensynene bag bestemmelsen, jf. herved også Max Sørensen a.st., side 152 f., og Eva Smith i Henrik Zahle (red.), Kommenteret Grundlov (1. udg., 1999), side 290.

Fra lovgivningspraksis kan eksempelvis henvises til retsplejelovens § 9, hvorefter justitsministeren kan foretage forandringer i retskredsens område, medmindre forandringen indebærer oprettelse eller nedlæggelse af en retskreds, retsplejelovens § 13, stk. 1, hvorefter Domstolsstyrelsen efter forhandling med den enkelte byretspræsident fastsætter tingstederne for byretterne, og retsplejelovens § 33, hvorefter justitsministeren bl.a. fastsætter regler om, hvilke retsbøger der skal føres ved de forskellige retter.

Det ovenfor anførte kan sammenfattes således, at grundlovens § 61, 1. pkt., indebærer et delegationsforbud, som omfatter den dømmende magts udøvelse. Det bemærkes, at en sådan forståelse også ligger til grund for lovgivningspraksis på området.

Det må antages, at begrebet ”den dømmende magts udøvelse” omfatter såvel fremgangsmåden for behandling af sager ved domstolene som domstolenes rent organisatoriske forhold.

2.2. Grundlovens § 62

Grundlovens § 62 har følgende ordlyd:

”§ 62. Retsplejen skal stedse holdes adskilt fra forvaltningen.
Regler herom fastsættes ved lov.”

Bestemmelsen stammer fra grundloven af 1849 og blev nyaffattet ved grundlovsændringen i 1953. Bestemmelsen indeholder et krav om, at retsplejen skal adskilles fra forvaltningen, og et krav om lovhjemmel.

Det er antaget, at bestemmelsen ikke er til hinder for, at domstolene i administrativ og budgetmæssig henseende henhører under Justitsministeriets ressort, jf. f.eks. Jens Peter Christensen m.fl., Grundloven med Kommentarer (2015), side 371. Domstolenes administrative og bevillingsmæssige forhold er ved lov henlagt til Domstolsstyrelsen, jf. nærmere herom pkt. 3.

2.3. Grundlovens § 64, 1. pkt., om domstolenes funktionelle uafhængighed

2.3.1. Grundlovens § 64, 1. pkt., har følgende ordlyd:

”Dommerne har i deres kald alene at rette sig efter loven.”

Bestemmelsen, der sikrer domstolenes såkaldte funktionelle uafhængighed, stammer fra grundloven af 1849. Den gælder – i modsætning til § 64, 2. og 3. pkt., om forflyttelse og afskedigelse – ikke kun for udnævnte dommere, men også for konstituerede dommere, dommerfuldmægtige og retsassessorer mv., jf. Alf Ross, Dansk Statsforfatningsret (3. udg. ved Ole Espersen, 1980), side 545, og Henrik Zahle a.st., side 106.

Formuleringen om, at dommerne skal rette sig efter ”loven”, skal ikke forstås bogstaveligt i den forstand, at formuleringen alene omfatter formelt vedtagne love. Formuleringen må forstås som ”gældende ret” og omfatter således de anerkendte retskilder, herunder formelle love, anordninger, sædvaneret og retsgrundsætninger, jf. bl.a. Max Sørensen a.st., side 157 f., Henrik Zahle a.st., side 104 f., og Jens Peter Christensen m.fl. a.st., side 133 f. Dommerne skal således også rette sig efter f.eks. bekendtgørelser fastsat med hjemmel i loven. Bestemmelsen er i den forbindelse ikke til hinder for bekendtgørelser, der efter deres indhold alene retter sig til domstolene.

Bestemmelsen har navnlig til formål at sikre domstolenes uafhængighed i forhold til regeringen og herunder navnlig beskytte mod regeringens indgreb i konkrete sager. Regeringen kan således ikke – heller ikke med hjemmel i lov – give domstolene instruktioner om, hvordan konkrete sager skal behandles og afgøres, jf. Peter Germer, Statsforfatningsret (5. udg., 2012), side 204f.

Domstolenes uafhængighed har endvidere betydning for Folketinget, som heller ikke kan give domstolene pålæg om, hvordan konkrete retssager skal behandles og afgøres, jf. også grundlovens § 3, 3. pkt.

Domstolene er også beskyttet mod generelle instrukser og tjenestebefalinger mv., jf. Peter Germer a.st., side 205. Regeringen kan f.eks. ikke ved cirkulære med bindende virkning for domstolene foreskrive, hvordan love eller bekendtgørelser skal fortolkes eller regulere behandlingen af retssager, herunder f.eks. sagsfordeling og sagsprioritering.

2.3.2. Uafhængigheden efter grundlovens § 64, 1. pkt., gælder for dommerne ”i deres kald”. Heri ligger, at domstolene efter grundloven kun er sikret uafhængighed for så vidt angår deres judicielle funktioner. Modstykket hertil er administrative funktioner, hvor grundloven således ikke er til hinder for, at domstolene f.eks. underordnes regeringen, jf. Poul Andersen, Dansk Statsforfatningsret (1954), side 575, Max Sørensen a.st., side 157, Alf Ross a.st., side 545, og Peter Germer a.st., side 205.

Domstolenes judicielle funktioner omfatter ikke kun afsigelse af domme og kendelser, men også f.eks. procesdrift og procesledelse. Administrative og bevillingsmæssige forhold er derimod ikke omfattet af bestemmelsen.

For at eksemplificere fortolkningen af bestemmelsen i praksis kan henvises til, at Justitsministeriet tidligere har forholdt sig til rækkevidden af bestemmelsen.

I et notat til Domstolenes Strukturkommission af 18. august 2000 om visse forfatningsretlige spørgsmål i forbindelse med Strukturkommissionens overvejelser om en ordning med embedschefer ved domstolene har Justitsministeriet bl.a. udtalt, at efter ministeriets opfattelse er bl.a. spørgsmål om anvendelse af mundtlig eller skriftlig forberedelse samt fordeling og prioritering af domstolenes sager omfattet af bestemmelsen. Endvidere udtalte

ministeriet, at det gav anledning til en vis tvivl, om også f.eks. etablering af en central forberedelsesafdeling og fastlæggelse af det tidspunkt på dagen, hvor retssager skal begynde, henhører under den judicielle virksomhed, eller om der for sådanne spørgsmåls vedkommende er tale om administrative forhold i grundlovens forstand.

For så vidt angår domstolenes beskyttelse mod tjenestebefalinger mv. udtalte Justitsministeriet sig endvidere i det nævnte notat om en ordning, hvor der efter det oplyste var tale om, at embedschefen ved lov blev overladt at fastsætte generelle regler med bindende virkning for embedets øvrige dommere, herunder almindelige regler om, hvilke sagstyper der bør forberedes mundtligt og skriftligt, og om, hvilke sagstyper der i relation til berømmelse bør prioriteres frem for andre. Spørgsmålet var nærmere bestemt, om en sådan ordning ville være i strid med, at dommerne ”alene skal rette sig efter loven”. Justitsministeriet anførte i den forbindelse:

”Som anført ovenfor (...) indebærer den nævnte bestemmelse navnlig, at regeringen (og Folketinget) ikke kan give konkrete påbud m.v. om, hvordan domstolene kan behandle og afgøre en sag.

Domstolene skal på den anden side rette sig efter ”loven”. Dette udtryk skal ikke forstås alene i teknisk betydning. Domstolene skal f.eks. også rette sig efter bekendtgørelser, og § 64, 1. pkt., er i den forbindelse ikke til hinder for bekendtgørelser, der alene retter sig til eller har betydning for domstolene, jf. Poul Andersen a.st., side 575.

Det kan på den baggrund ikke antages, at grundlovens § 64, 1. pkt., ville være til hinder for en ordning, hvorefter f.eks. regeringen (justitsministeren) kunne fastsætte bekendtgørelser om de omhandlede spørgsmål. Et andet spørgsmål – der ikke har betydning i den foreliggende sammenhæng er, om en sådan ordning ville være i strid med grundlovens § 61, 1. pkt.

I lyset af de hensyn, som ligger bag grundlovens § 64, 1. pkt., kan mulighederne for at henlægge regeludstedelseskompetence til domstolene (embedscheferne) i hvert fald ikke antages at være ringere end muligheden for at henlægge en sådan kompetence til regeringen. Allerede på den baggrund er det Justitsministeriets opfattelse, at en ordning som den, der lægges op til i kommissionens henvendelse, for så vidt angår fastsættelsen af generelle regler ikke kan antages at være i strid med grundlovens § 64, 1. pkt.”

2.4. Grundlovens § 64, 2. og 3. pkt., om dommernes personelle uafhængighed

Grundlovens § 64, 2. og 3. pkt., har følgende ordlyd:

”[Dommerne] kan ikke afsættes uden ved dom, ej heller forflyttes mod deres ønske, uden for de tilfælde, hvor en omordning af domstolene finder sted. Dog kan den dommer, der har fyldt sit 65. år, afskediges, men uden tab af indtægter indtil det tidspunkt, til hvilket han skulle være afskediget på grund af alder.”

Dommere er efter grundlovens § 64, 2. og 3. pkt., beskyttet mod afskedigelse og forflyttelse. Den personelle uafhængighed er i den forbindelse en understøttelse af den funktionelle uafhængighed, jf. f.eks. Jens Peter Christensen m.fl. a.st., side 135.

3. Særligt om Domstolsstyrelsen og de lovgivningsmæssige rammer om domstolenes uafhængighed

3.1. Retsplejeloven indeholder detaljerede bestemmelser om den dømmende magts udøvelse, herunder om antallet af retter, retternes indbyrdes forhold, deres sammensætning og deres saglige kompetence samt om fremgangsmåden for retternes behandling af sager.

Hvad navnlig angår domstolenes administration og budget, blev der ved lov nr. 401 af 26. juni 1998 om Domstolsstyrelsen oprettet en særlig Domstolsstyrelse, som varetager domstolenes bevillingsmæssige og administrative forhold. Det fremgår af pkt. 1 i de almindelige bemærkninger til lovforslaget (lovforslag nr. L 31 af 26. marts 1998), at formålet med oprettelsen af Domstolsstyrelsen navnlig er at markere domstolenes selvstændige og uafhængige stilling. Lovforslaget blev udarbejdet på grundlag af Domstolsudvalgets betænkning nr. 1319/1996.

Den hidtidige organisering af domstolene er nærmere beskrevet i pkt. 2 i de almindelige bemærkninger til lovforslaget. Heraf fremgår bl.a., at Domstolsafdelingen, der var en del af Justitsministeriets departement, bl.a. med henblik på at udnytte de besparelser, der kunne opnås ved samlede indkøb, forestod anskaffelse af inventar og kontormaskiner, herunder særligt anskaffelse af edb-udstyr og fotokopimaskiner.

Domstolsudvalgets overvejelser om den hidtidige organisering er nærmere beskrevet i pkt. 3.2 i de almindelige bemærkninger til lovforslaget. Det fremgår bl.a. heraf, at udvalget ikke fandt grundlag for at antage, at den hidtidige administrationsordning for domstolene havde givet anledning til misbrug i den forstand, at Justitsministeriet havde benyttet sine beføjelser med hensyn til bevillingsmæssige og administrative spørgsmål til at søge at øve indflydelse på domstolene eller dommernes udøvelse af deres dømmende virksomhed.

Udvalget fandt imidlertid, at det ud fra principielle synspunkter kunne give anledning til betænkelighed, at domstolene som en selvstændig statsmagt var undergivet en så tæt styring i bevillingsmæssig og administrativ henseende fra den udøvende magts side, som det hidtil havde været tilfældet. På denne baggrund var det udvalgets opfattelse, at den gældende ordning ikke i tilstrækkeligt omfang levede op til kravene om markering af domstolene som en selvstændig statsmagt, og at der derfor burde tages skridt til at ændre ordningen med henblik på at sikre domstolene større indflydelse på deres egne anliggender i bevillingsmæssig og administrativ henseende.

Justitsministeriet tilsluttede sig Domstolsudvalgets overvejelser, og ministeriet anførte i den forbindelse bl.a., at det er af afgørende betydning for befolkningens tillid til domstolene, at domstolene ikke blot er, men også fremtræder som, uafhængige af den udøvende magt, jf. pkt. 3.3 i de almindelige bemærkninger til lovforslaget.

Det følger af lovens § 2, at Domstolsstyrelsen er en selvstændig statsinstitution, der ledes af en bestyrelse og en direktør. Det følger af lovens § 5, stk. 2, at bestyrelsen ansætter og afskediger direktøren. Justitsministeren har ingen instruktionsbeføjelse over for Domstolsstyrelsen, og styrelsens afgørelser kan ikke påklages til ministeren. Af de specielle bemærkninger til § 2 fremgår det bl.a., at hensigten med bestemmelsen er at sikre domstolsadministrationen en udstrakt grad af selvstændighed. Der er desuden anført følgende om justitsministerens eventuelle tilkendegivelser over for Domstolsstyrelsens bestyrelse:

”Justitsministeren vil endvidere over for bestyrelsen kunne komme med en tilkendegivelse for eksempel om, at bestyrelsen efter ministerens opfattelse bør tage initiativ til at få nedbragt sagsbehandlingstiden ved retterne eller nogle af disse. Som følge af, at ministeren ikke har nogen instruktionsbeføjelser over for bestyrelsen, vil bestyrelsen ikke være

forpligtet til at imødekomme en sådan tilkendegivelse. Det må imidlertid antages, at bestyrelsen vil arbejde for en løsning på det problem, som tilkendegivelsen angår. Finder ministeren, at den af bestyrelsen valgte løsning på problemet er utilstrækkelig, vil ministeren efter omstændighederne kunne iværksætte et lovgivningsinitiativ.”

Ovenstående indebærer bl.a., at Justitsministeriet ikke efter gældende ret kan pålægge Domstolsstyrelsen at iværksætte administrative eller tekniske tiltag.

3.2. Det følger af lovens § 3, at bestyrelsen er den øverste ledelse af Domstolsstyrelsen, og at bestyrelsen har det overordnede ansvar for Domstolsstyrelsens virksomhed. Det følger endvidere af bestemmelsen, at bestyrelsen skal sørge for en forsvarlig og hensigtsmæssig drift af domstolene og tage de fornødne initiativer til sikring heraf. Af de specielle bemærkninger til § 3 fremgår bl.a., at ”det er [...] bestyrelsens opgave at komme med nye initiativer, der kan opfylde kravene til en moderne og tidssvarende domstolsadministration.” Det fremgår endvidere, at lovgivningsspørgsmål på domstolsområdet ikke henhører under Domstolsstyrelsen, men at dette ikke indebærer, at bestyrelsen vil være afskåret fra at kunne komme med forslag og anbefalinger til eventuelle lovændringer. Det fremgår i forlængelse heraf, at ”hvis bestyrelsen finder, at der ud fra hensynet til at sikre en forsvarlig og hensigtsmæssig drift af domstolene bør gennemføres ændringer af lovgivningen, bør bestyrelsen gøre justitsministeren – eller en anden minister, der er ansvarlig for det pågældende lovgivningsområde – opmærksom herpå.”

Retsplejeloven indeholder en række bemyndigelsesbestemmelser, som bemyndiger Domstolsstyrelsen til at fastsætte regler om visse forhold. Det følger således f.eks. af retsplejelovens § 405, at Domstolsstyrelsen kan fastsætte regler om afholdelse af retsmøder uden for sædvanlig kontortid, og af retsplejelovens § 404, stk. 3, 1. led, at Domstolsstyrelsen fastsætter regler om den praktiske fremgangsmåde ved sagkyndig oplysning af en sag.

3.3. Med henblik på navnlig at sikre hurtig behandling af straffesager er der i en årrække foretaget en politisk prioritering af visse typer af straffesager med betydning for bl.a. domstolene. Der er dels løbende siden 1994 foretaget en prioritering af sager om først vold, siden voldtægt (2004) og endelig våben (2008) (”VVV-sager”), dels af sager, der behandles ved Ungdomskriminalitetsnævnet. Det bemærkes, at definitionen og prioriteringen af VVV-sager f.eks. er omtalt i bemærkninger til lovforslag nr. 204 af 21.

marts 2018 om ændring af retsplejeloven (Nedbringelse af sagsbehandlingstider i straffesager), hvor det bl.a. er tilkendegivet, at det skal have betydning for anvendelsen af f.eks. reglerne om beskikkelse af en bestemt forsvarer, om der dermed vil blive tale om en væsentlig forsinkelse, jf. f.eks. pkt. 1.2.1 i de almindelige bemærkninger til lovforslaget.

Retsplejeloven indeholder i § 843 a, stk. 1, der findes i retsplejelovens fjerde bog om strafferetsplejen, en generel bestemmelse, der bl.a. fastslår, at retten skal fremme enhver sag med den hurtighed, som dens beskaffenhed kræver og tillader, og at hovedforhandlingen skal berammes hurtigst muligt og så vidt muligt inden for to uger fra anklagemyndighedens indlevering af anklageskrift.

Den ovennævnte prioritering af bestemte sagskategorier har i det væsentligste afsæt i regeringsudspil, med undtagelse af voldtægtssager, der bygger på en folketingsbeslutning (nr. B 82 af 4. juni 2004 om forbedring af voldtægts-ofres retsstilling). De konkrete målsætninger for sagsbehandlingstiden er dog i alle tilfælde administrativt fastsat efterfølgende.

Det bemærkes, at målsætningerne for domstolene ikke er bindende grundet domstolenes uafhængighed, jf. grundlovens § 64 og nærmere herom ovenfor. Det bemærkes dog samtidig, at Domstolsstyrelsens bestyrelse – i lighed med de øvrige myndigheder, der indgår i straffesagskæden – har fastsat et succeskriterium for målopfyldelsen af de særligt prioriterede sager.

4. Sammenfatning

Domstolenes organisatoriske uafhængighed er navnlig sikret ved grundlovens § 61, 1. pkt. Bestemmelsen indeholder et krav om lovhjemmel og et delegationsforbud, hvorved bestemmelsen begrænser lovgivningsmagts muligheder for at overlade fastsættelsen af regler til andre myndigheder, herunder navnlig centraladministrationen. Delegationsforbuddet omfatter ”den dømmende magts udøvelse”. Det antages i den statsretlige litteratur, at delegationsforbuddet ikke er absolut, og at det derfor i et vist begrænset omfang er foreneligt med bestemmelsen ved lov at overlade det til f.eks. regeringen at fastsætte nærmere regler om domstolenes forhold. Det er samtidig antaget, at kompetence også kan overlades til domstolene selv, således at almindelige regler f.eks. kan fastsættes af retspræsidenterne eller de administrerende dommere.

Grundlovens § 62 fastslår, at retsplejen stedse skal holdes adskilt fra forvaltningen, og at regler herom fastsættes ved lov. Det er antaget, at bestemmelsen ikke er til hinder for, at domstolene i administrativ og budgetmæssig henseende hører under Justitsministeriets ressort.

Domstolenes funktionelle uafhængighed er beskyttet ved grundlovens § 64, 1. pkt., hvorefter dommerne i deres kald alene skal rette sig efter loven. Begrebet ”loven” skal forstås bredt i den forstand, at dommerne skal rette sig efter de almindeligt anerkendte retskilder. At bestemmelsen gælder for dommerne i ”deres kald” indebærer, at domstolene efter grundloven kun er sikret uafhængighed for så vidt angår judicielle funktioner. Domstolenes judicielle funktioner omfatter ikke kun afsigelse af domme og kendelser, men også f.eks. procesdrift og procesledelse. Administrative og bevillingsmæssige forhold er derimod ikke omfattet af bestemmelsen.

Grundlovens § 64, 1. pkt., har navnlig til formål at sikre domstolenes uafhængighed i forhold til regeringen, herunder beskytte mod regeringens indgreb i konkrete sager. Regeringen kan således ikke – heller ikke med hjemmel i lov – give domstolene instruktioner om, hvordan konkrete sager skal behandles og afgøres. Heller ikke Folketinget kan give domstolene pålæg om, hvordan konkrete retssager skal behandles og afgøres. Domstolene er desuden beskyttet mod generelle instrukser og tjenestebefalinger mv. Regeringen kan f.eks. ikke ved cirkulære med bindende virkning for domstolene foreskrive, hvordan love eller bekendtgørelser skal fortolkes, eller regulere behandlingen af retssager, herunder f.eks. sagsfordeling og sagsprioritering.

Domstolenes administrative og bevillingsmæssige forhold hører i dag under Domstolsstyrelsen, der blev oprettet for at markere domstolenes selvstændige og uafhængige stilling. Domstolsstyrelsen hører under Justitsministeriets ressort, men er i øvrigt en selvstændig statsinstitution med egen bestyrelse, og justitsministeren har ingen instruktionsbeføjelse over for styrelsen. Justitsministeren vil over for Domstolsstyrelsens bestyrelse kunne komme med en tilkendegivelse om f.eks., at bestyrelsen efter ministerens opfattelse bør tage initiativ til at få nedbragt sagsbehandlingstiden ved retterne eller nogle af disse, men sådanne tilkendegivelser vil ikke være bindende for bestyrelsen.

For så vidt angår sagsprioritering mv. er der administrativt fastsat en række ikke-bindende målsætninger for domstolenes sagsbehandlingstid i de

såkaldte VVV-sager, og Domstolsstyrelsen har sammen med retterne i den forbindelse fastsat et succeskriterium for opfyldelsen heraf.